

Selim İleri

- şiirler -

Yayın Tarihi:

19.06.2017

Yayınlayan:

Antoloji.Com Kültür ve Sanat

Yayın Hakkı Notu: Bu e-kitapta yer alan şiirlerin tüm yayın hakları şairin kendisine ve / veya yasal temsilcilerine aittir. Şiirlerin kopyalanması gerçek veya elektronik ortamlarda yayınlanması, dağıtılması Türkiye Cumhuriyeti yasaları ve uluslararası yasalarla korunmaktadır ve telif hakları temsilcisinin önceden yazılı iznini gerektirir. Bu doküman, şairin kendisi veya temsil hakkı verdiği kişinin isteği  zerine Antoloji.Com tarafından, şairin veya temsilcisinin beyanları doğrultusunda yayınlanmıştır. Bu dokümanın yayınlanması kullanılması dağıtılması kopyalanması ile ilgili husularda ve şiir içerikleri ile ilgili anla mazlıklarda Antoloji.Com hiç bir şekilde sorumlu ve taraf değildir.

Bayağı

Artık bayağı bulacaksın. Sevme duygularını andıran kıpırtılar da bitince bayağı bulacaksın. Her şeyimi. Duygularımı, dünyaya bakışımı, yaşadıklarımı, tiksiniçlerimi, güvensizliğimi. Hepsini bayağı bulacaksın. Sevgi bağışlatabilirdi yalnızca. Buna üzüldüğümü sanmıyorum. Olduğum gibi yaşamalıyım. Bir yaşama acemisi olarak. Ustalıklarda gözüm yok. Bayağı bulmana üzölmeyeceğim.

Destan Gönüller

Selim İleri

Bir Şairin Son Şiiri

1990'ların sonundaydı, Kitap Fuarı'nda imza gününde, kırkların-da bir hanım, "İleri yaşıta şiir yazılmazmış. Şiir kururmuş. Doğru mu? " demişti. "Şair değilim, bilemem ki..." diye yanıtlamıştım.

Gerçi şiirle beslendim bütün yazarlık yaşamım boyunca. Romanlar, öyküler elbette can yoldaşımdı; deneme, oyun, edebiyatın bütün yel-pazesi. Ama şiir bambaşka.

Üstelik şiirsiz bir başlangıç: Yeniyetmeliğimde pek şiir okumazdım. Kitaplığımda hiç şiir kitabı yoktu. Ders kitaplarımızda yer alan şiirler bana pek ses yöneltmiyordu. Ortaokul Türkçe kitabımız-da Abdülhak Şinasi'nin Fahim Bey ve Biz'den alınma seçme parçası, o, Fahim Bey'in giysilerini anlatan bölüm beni büyülemişti de, şiir-ler uzağımda kalmıştı.

Sonra bir akşamüzeri, Beyoğlu'nda Madamın Kitabevi'nde Sisler Bulvarı'nı 'gördüm'. Dost Yayınları basımı, kapakta Güngör Kabakçioğlu'nun güzelim ilüstrasyonu.

Attilâ İlhan o güne dek bildiğim bir ad değil. Hem kitabın is-mine vuruldum hem kapağına, Sisler Bulvarı'nı 'bir roman' sandım. Şiir kitabı çıkınca fena halde hayal kırıklığına uğramıştım. Harç-lığım ancak o kadarına el veriyordu, o hafta başka kitap alamaya-caktım...

Umutsuz, kederli okuduğumu hatırlıyorum Sisler Bulvarı'nı. Bununla birlikte, kitaba adını veren şiir, art arda kara bir şenli-ğe dönüşen imgeleriyle çarpmış, bir roman duygusu bırakmıştı.

Lise birde, Türk Dili ve Edebiyatı kitabımızdaki "Kır Şarkısı" bende artık şiir tutkusuna yol açacaktı. Behçet Necatigil'ler, Ok-tay Rifat'lar, Melih Cevdet'ler, çoğalıp gidecekti şairlerim.

Güngör Kabakçioğlu'nun kapak resmine mi borçluyum şiir sevgi-sini, Sisler Bulvarı'na mı, bugün bile çözemedim. Attilâ İlhan'a da anlatmıştım; çok gülmüştü.

"Kır Şarkısı"na kapılıp gidişimi ise Necatigil'e anlatmıştım. Şu ilginç soruyu yöneltmişti Behçet Hoca: "Ümit Yaşar'ı okumamış, dinlememiş miydin? " Epey şaşırmıştım. Yarım yüzyıl sonra Ümit Yaşar Oğuzcan'ın hakkını yemek istemiyorum, Oğuzcan kadar ünlü olma-yan Turhan Oğuzbaş'ın da. Onlar, büyük çoğunluğa, hiç değilse 'şiir kavramı'nı öğretmişlerdir. Gerçi ikisi de edebiyat çevrelerince hor görülmüştür.

Necatigil, Ümit Yaşar'ın biyografisinde yazmış:

"(...) şiir plakları, şarkı sözleri ve yergileriyle de tanınan Oğuzcan, günümüzün en popüler şairidir. Genellikle Faruk Nafiz Çamlıbel duyarlığında ve aşk, ayrılık, özlem temaları ekseninde ço-ğalttığı şiirini, 1973'te büyük oğlu Vedat'ın ölmesi üzerine, ha-yatın boşluğu, ölüm ve acı gibi derinliklere, öz ve biçim yoğunlaşmasına yöneltti."

Bu yönelim acaba edebiyat çevrelerinden kaç kişinin dikkatini çekmişti?

Turhan Oğuzbaş'a gelince, "İspanyol meyhanesinde seni aradım" rad-yoda sık sık okunurdu. Değerli Timur Selçuk'un bestesi ve yorumuyla şarkıya dönüşünce popülaritesi büsbütün artmıştı. O şarkıyı bugün de çok severim.

Popüler romanlara yönelik 'uzak duruş', hatta düşmanlık, popüler şiirler için de geçerliydi. Yalnız Edip Cansever'in söylediklerini anmadan geçemem. Cansever, Timur

Selçuk'un şarkısını sevenler ara-sındaydı. Arnavutköyü'ndeki Kaptan'dayız, yan masa usuldan "İspan-yol Meyhanesi"ni söylemeye başlamış. Edip Cansever, sözlerden, güf-teden yola çıkarak, "Herkeste, herkesin hayatında bir yerlerde var-dır böyle duygular, abartılar" demişti...

Turgut Uyar, Attilâ İlhan'ın popüler şiirin "klişe"lerinden epey yararlandığı kanısındaydı. Hele, Attilâ İlhan'dan ezbere şiirler okunmasına buruk, hafifseyici gülümserdi.

Bir yazısında şöyle saptamış:

"Şiirinizde büyük ölçüde bir Attilâ İlhan etkisi var. Hatta bu etki, bir hava halini almış çoğunda. Attilâ İlhan bile kendine kar-şın, o ağlamaklı, tumturaklı havayı bir çıkışa götürememiş, o ko-mitacı 'vocabulaire'i, o 'tiragique' uslûp bile onu kurtaramamıştır."

İlhan'la Uyar arasındaki soğukluk, için için birbirini yok sa-yış kim bilir ne zaman başlamış, sürüp gitmiş. Turgut Uyar'ın ölü-münden sonra, yazdıklarında, Attilâ İlhan'ın o 'densiz' denebilecek tutumu da herhalde bu yüzden...

Konuyu dağıttım, toparlamaya çalışayım.

1989 ya da 1990 olmalı. Sadri Alışık'ın evinde Attilâ Ağbi'yle karşılaşıyoruz. Karşılaşıyoruz diyorum, çünkü epeydir dar-gın gibiyiz. 1981'de yayınladığım Yaşarken ve Ölürken'den sonra ne görüşmüşüz, ne mektuplaşmışız. O akşam üzeri Attilâ İlha-n'ın şiirde ellinci yıla ulaştığını öğreniyorum, "Argos'ta bir bö-lüm yapalım" diyorum. Attilâ Ağbi de Argos'un o sayısına "Ayrılık Sevdâya Dâhil" şii-rini veriyor. Çok sevdiğim bir şiir, ayrıca boşuna görüşmediğimiz yılların sona ermesine çok seviniyorum.

Elliden sonra şiir yazılmaz...

Attilâ Ağbi durup dururken "Son şiirlerden biri" diyor. Anlayamıyorum, "Nasıl? " diye soruyorum.

"Son şiir kitabı olacak: 'Ayrılık Sevdâya Dâhil'. Başka şiir ki-tabım olmayacak."

"Bir daha şiir yazmayacak mısınız? "

"Yazsam bile, bu son kitabın yeni basımlarına eklerim."

Bir iç sızısı duyuyorum, Attilâ İlhan, söyleyişin, imgelerin, her şeyin eskidiğini söylüyor. Hatta, eskimenin ötesinde, "bayatladığını". "Elliden sonra şiir yazılmaz derler, bak ben yazdım"diye gülüyor.

"Ayrılık Sevdâya Dâhil"in bilgisayar çıkışlı sayfalarına bakı-yorum, bir şey söyleyemiyorum artık, ama hep o iç sızısı. Birden son sayfada yürek yakan o dizeler:

sanmıştık ki ikimiz
yeryüzünde ancak
birbirimiz için va-rız...

Gayet aptalca, "Yazacaksınız, yazmalısınız" diyorum...

Kitap Ekim 1993'te yayınlandı. Bildiğim kadarıyla Attilâ İlhan bir daha şiir yazmadı. Ayrıca git git düzyazıdan da soğuyordu. Son görüşmelerimizden birinde, sonbahar başlangıcı, Kanlıca'da rıhtımda oturuyoruz, hava akşamla birlikte hızla serinliyor, "Yeni bir şey yazıyor musunuz? " diyorum.

Anlamsız bir şey işitmiş gibiydi. Bakışları aldırışsız, hatta bomboş; yanıtını yine işitir gibiyim: "Hayır evlâdım, hiçbir şey yazmıyorum, sadece etrafı seyrediyorum..."

Ayrılık Sevdâya Dâhil'deki hangi şiir acaba 'son' şiir?

Dahası, benzeri bir sahneyi daha önce yaşamış olmamın kırık-dö-küklüğü! 1985 falan olmalı; 1986 değil. Çünkü Edip Cansever'i 1986 Mayıs'ında kaybetmiştik.

Etiler'de, Bebek'e inen yokuşun başındaki ev. Edip Cansever'in çalışma odası. Çalışma masasının karşısındaki koltukta oturuyorum. Sevgili Edip Cansever "İki Ada"yı anlatıyor. Uzun bir şiir olacak. Hem Şairin Seyir Defteri'nin ardılı, hem Şairin Seyir Defteri'nden çok ayrı.

Daktilosu önünde. Daktilosunda bir yaprak kâğıt. Beş on dizeyi gelişigüzel okuyor. Belleğime işlensin istiyorum. Büyük bir şair ba-na 'yeni' şiirinden okuyor!

Sararmış dişlerini görüyorum
Buruşmuş göz altlarını, seyrelmiş saçlarını.
Geçiyorum masamın başına
Yazacak mıyım, neyi
Neyi olursa olsun. Bir ses;
Başla başla başla!

Bu dizeler değildi elbette. Ama "İki Ada" şairin yarım kalan son şiiri olacakmış meğer, "İki Ada"dan:

Sayısız oda bir arada. Sayısız
Hiçlik bir arada
Herkes kendini unutmuş gitmiş
Herkes kendini unutmuş gitmiş
O kadar ka-labalık
O kadar تنها
Şurada, orada, daha yakında...

İstanbul Bu Gece Yine Sensiz

Selim İleri

Çok Hazin Bir Yakarış...

"Elveda İstanbul! Aziz ve büyük şehir, çocukluğumun rüyası, gençliğimin emeli, hayatımın unutulmaz hatırası! Elveda, Şark'ın güzel ve ölümsüz kraliçesi! Zaman bahtını, güzelliğini bozmadan değiştirsin ve çocukların seni bir gün benim seni gördüğüm ve terk ettiğim aynı delikanlı heyecanının sarhoşluğu içinde görebilsinler."

Otuzuna yaklaşmışken İstanbul'a gelen İtalyan edibi Edmondo de Amicis, imparatorluk başkentini büyüleyici bir belde olarak yorumlar. Zaman, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğine çok yakın.

Büyülenişine yer yer yıkık yıprak, bayındırlıktan uzak, karanlık, kasvetli görünümmler eşlik etse bile, yazar bu kenti, bu kentin doğal güzelliklerini hayranlıkla ifade etmekten kaçınmaz. "Bir göl gibi durgun ve mavi İon Denizi"nden, "gün batışıyla yaldızlanmış Ege"den geçerek İstanbul Boğazı'na varmıştır. Deniz yolculuğu on sekiz gün sürmüştür.

O zamanların seyyahları için, sağda Asya'nın, sol yakada Avrupa sahillerinin 'karşı karşıya' belirmesi, iki büyük uygarlığın bir mucize gibi sarmaşmasıyla eşanlamlıdır. De Amicis, beyaz, yeşil, pembe pırıltılara boğulur. Yalnız deniz değil, kent de yansılar, yakamozlar kuşanmakta.

Sıra sıra selviler, öbek öbek sakız, çam ağaçları, ulu çınarlar İstanbul (1874) yazarının gönlünü çeler. Korular ortasında kaybolmuş köşkerin çatıları, süslü küçük kasırlar, gümüş alacası kubbeler gezgini heyecanlandırır. Sır ve hüznü dolu bu kentte bembeyaz birtakım yapılar ilk bakışta dikkati çekmektedir.

Sokaklar huzurludur, İstanbul'un tepelerine "kıvrıla kıvrıla giden binlerce küçük" sokak. Gerisini Beynün Akyavaş'ın eşsiz çevirisinden okuyalım:

"Her şey tam mânasıyla şarklıdır. Çeyrek dakikalık yol yürünür ama ne kimseye rastlanır ne de bir ses duyulur. Orada burada, rengârenk boyanmış, birinci katı zeminden, ikinci katı birinci kattan taşmış küçük ahşap evler vardır; büyük evlere bağlı küçük evler görünüşündeki her tarafı camlı ve kafesli şahnişinler sokaklara hüznü ve esrar dolu, kendine mahsus bir hava verir."

De Amicis'in eserini okuyan Çelik Gülersoy, özellikle bu satırlara vurulmuş; Soğukçeşme Sokağı'nda onarttığı evlerin canlı renkleriyle alay edenlere bu satırları birinci elden bir tanık saymıştı. Şimdi nasıl hatırlamam...

Boğaziçi'nin bir Osmanlı-Türk köyü olduğu söylenmiştir. Edmondo de Amicis de, Boğaziçi'nde Bizans zamanlarından söz açmayı gereksinmez. Boğaziçi'nde gördüğü her yer dünkü uygarlığımızdan bir şeyler taşır.

Bir gün, Anadolu yakasındaki Küçüksu mesiresine gider ve Doğu'ya tutkun yabancı ressamın pek hoşlanacakları bir tabloyla karşılaşır. Müslüman Türk kadınları mesire yerindedir. Renk ve doğa bir kez daha etkiler. Zaten İstanbul (1874) bir şairin olduğu kadar, bir ressamın da eseridir; burada renk cümbüşü konuşur.

Küçüksu sık dokulu korusu, küçük deresi, sanatkâr elinden çıkma çeşmeleri ve oraya buraya serpiştirilmiş kahveleriyle koskocaman bir bahçe gibidir. Sık koruların en önemli özelliği, sıcak yaz günleri güneş ışıklarını geçirmiyor oluşudur. Yeşilden kubbeyi yine çayırın yeşili bütünler ve koru yeşil bir fanus çağrışımı yaratır. Seyyahın andığı ağaçlar, sakız, ceviz, çınar ve akçağaçtır. Hepsi de uzun ömürlü bu ağaçların şimdiki yitimi bizi

elbette şaşırtıyor, üzüyor...

Küçüksu'da bayram havası esmektedir. İstanbullu hanımlar, halayıklar, haremağaları, küçük çocuklarla birlikte eğlenmektedirler. Beyaz yaşmaklar, erguvanî, sarı, yeşil, kurşunî feraceler geçer durur. Hep renkler! Sahile yavaşan her coşkun renkli kayıktan yeni renkler, yeni ışıklar yağmaktadır. Yerlere büyük İzmir kilimleri serilmiştir. Elden ele, gümüşlü, altınlı kaplar dolaşır.

Çingeneler göbek atmakta, Bulgar çobanlar şarkı söylemektedir. Kahveciler meyve ve dondurma koşturur. Paşalar, beyler, delikanlılarla bu hareketli kalabalığı seyyah kamelya ve gül tarlalarının rüzgârda dalgalanmasına benzetir.

Yeşilliklerle gölgelikler Küçüksu'ya tiyatro sahnesinin feerik (perisel) görüntülerini kazandırmaktadır. O kadar ki, de Amicis alkışlamak, "Bravo! " ünlemini kondurmak isteği duyar.

Ben 'renk' dedim. Ama de Amicis, "Her şeyden evvel, ışık! " diyor. İstanbul bir ışık sağanağıdır. Galata köprüsünden güneşin doğuşunu ve batışını seyreden yazar, daha sonra, epey sonra Tanpınar'ın da kaleme getireceği sisler oyununa değinir. Hele sonbaharda, Haliç "ince bir sis tabakası" kuşanmıştır. Şehir, bu yöresinde, bir tiyatro sahnesidir artık:

Beyaz tüller örtünmüş hayal dünyası! Meselâ Üsküdar bir sis yumağı. Yalnızca tepelerde belli belirsiz karaltılar... Köprü, deniz şimdi ıpıssız; İstanbul henüz uyanmamış. Edmondo de Amicis, artık sonsuza kadar göremeyeceğimiz görünümü çiziyor:

"Gökyüzü Üsküdar tepelerinin arkasından yıldızlanmaya başlar. Bu ışıklı şeridin üzerinde, büyük mezarların selvileri, tepelere dizilmiş devler ordusu gibi, bir bir, kara kara, açık açık ortaya çıkar; ve Altınboynuz'un bir başından öteki başına, yeniden doğan muhteşem şehrin ilk titremesi gibi, bir ışık ürpertisi geçer."

İşte, selvilerin gerisinden ateşler, kıvılcımlar yükseliyor. Dağla dağla, uçuşa uçuşa, Ayasofya'ya kadar uzanıyor ve Ayasofya'nın beyaz minareleri pespembe kesiyor. Şimdi sis perdesi kalkmaktadır. Kubbeler mavimsi, gümüşleniyor, birçok minare, aydınlık çoğaldıkça, kıpkırmızı. Tepeler pembe pırıltılı, sahiller mavimsi ve morumsu. İstanbul âdeta taptaze.

Bu tazelik, bu berraklık gün boyu belki biraz kararıyor. Ne var ki, günbatımlarında yepyeni bir şenlik başlayacak. "Altınboynuz ile Boğaz fevkalâde bir çivit rengine girer; doğuda ametist renginde olan gökyüzü, ufku, kâinatın yaratıldığı ilk günü düşündürüveren sayısız yakut pırıltılarıyla boyayarak İstanbul'un arkasında tutuşur; İstanbul karanlıklaşıp, Galata yıldızlanır ve batan güneşin vurduğu Üsküdar, yanıyormuş gibi duran pencereleriyle parlayarak alev almış bir şehre benzer. Bu, İstanbul'u seyretmek için en güzel andır."

Belki hemen Mâî ve Siyah'ın son sahnesi hatırlanmalı. 1897'de Halid Ziya Uşaklıgil de aynı yangınlı Üsküdar'ı, aynı yangınlı pencereleri gönlü kırık Ahmed Cemil'e gösteriyordu... Şehir harikulâde bir anındayken, Ahmed Cemil bütün mavi hayallerini öncesiz sonrasız kaybediyordu...

Üsküdar'ın tutuşmasını ben de gördüm. Bugünkü akşam kızılığından çok farklıydı. Eski mimari doku büsbütün yitmediğinden, Üsküdar, tarihî silüetini iyi kötü koruyor;

geçmişindeki tanıklarını yalancı çıkartmak zorunda kalmıyordu.

De Amicis, ışıklardan yine renklere döner, dönmekten kendini alamaz. Akşamın İstanbul renkleri: "Soluk altın, gül ve leylâk". Tabiî, tepelerde erguvanî küçük kasabaları unutmayarak. Sonra yine ışık! Ateş dindi derken yine alev alev parlayışlar; kâh şurada, kâh burada kıpkırmızı parlayışlar. "Bunlar evvelâ iki altın taç, sonra erguvan renkli iki bere, daha sonra iki yakuttur". Sonra ışık biter.

İstanbul'u on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılda ziyaret eden seyyahlar arasında Edmondo de Amicis bambaşkadır. O, imparatorluk başkentine içtenlikle hayran olmuş; şehrin anlamını ve gizlerini çözmeye çalışmıştır. Onda Pierre Loti'nin fazla şaşaalı tutkunluğu yoktur, ama, şehri âdeta sıtmalı bir hasret içinde 'yaşamaktadır'. Onda, İstanbul'a sevimsiz bir mesafeyle bakış, İstanbul'da kusurlar saptayış da yoktur.

Seyyah İstanbul'dan ayrılırken, sayfalarını Boğaziçi'ne tekrar açar. O, 1874 senesinin Üsküdar'ı, bahçelerle, köşklerle, korularla set set yükselir. O zaman gezgin, yürek yakıcı, bizim için adamakıllı düşündürücü bir dua mırıldanır:

"Elveda İstanbul! Aziz ve büyük şehir, çocukluğumun rüyası, gençliğimin emeli, hayatımın unutulmaz hatırası! Elveda, Şark'ın güzel ve ölümsüz kraliçesi! Zaman bahtını, güzelliğini bozmadan değıştirsın ve çocukların seni bir gün benim seni gördüğüm ve terk ettiğim aynı delikanlı heyecanının sarhoşluğu içinde görebilsinler."

Hazin bir yakarış.

Selim İleri